Oslobođenje: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarala: Vildana Selimbegović

Oslobođenje: Vijeće za implementaciju mira (PIC) je – neuobičajeno jasno – reagirao na Thompsonov koncert i osudio manifestaciju potpore haškim osuđenicima. Kako je i u času ovog PIC-ovog saopćenja bilo bjelodano izvjesno će koncert biti održan, možemo li ove stavove političkih direktora Vijeća za implementaciju mira u BiH razumjeti i kao nedvosmislenu političku poruku HDZ-u i Draganu Čoviću?

Valentin Inzko: To je poruka za sve one koji podržavaju optužene ili osuđene ratne zločince, bez obzira o kome se radi. Neki su imali na umu i Studentski dom na Palama, nazvan po Radovanu Karadžiću, odlikovanje ratnih zločinaca ili školu u Sarajevu nazvanu po Mustafi Busuladžiću.

Takve aktivnosti nisu u skladu s evropskim vrijednostima. Ne možete uporno ponavljati da poštujete ove vrijednosti ili da ste čak predvodnici evropskih ideja, a onda se ne usprotiviti organizaciji takvog koncerta.

Oslobođenje: Upravo je gospodin Čović najglasniji u tvrdnjama kako parlamentarne većine nema na državnom nivou, iako HDZ BiH daje maksimalan doprinos da u Federaciji zaustavi sve zakone koje Vlada jedinstveno, dakle s ministrima HDZ-a, šalje u Parlament. Nema naravno nikakvih dvojbi da je u pitanju pritisak da se krene u izmjene Izbornog zakona po željama HNS-a, pa me zanima da li PIC ima svoje stavove o ovim prijedlozima tim prije što HDZ BiH kao predlagač jednako insistira da je ovo rješenje važnije od presude Sejdić-Finci?

Valentin Inzko: Međunarodna zajednica smatra da se odluke

Evropskog suda za ljudska prava trebaju i moraju poštovati, a to je rečeno i u Komunikeu PIC-a. Vlasti BiH moraju rješavati pitanje implementacije odluka Evropskog suda za ljudska prava, uključujući i presude u predmetima Sejdić-Finci, Zornić, Pilav i Šlaku, kao i do sada neprovedene odluke Ustavnog suda, uključujući i takozvani predmet Ljubić. Iako je odluka u predmetu Sejdić-Finci donesena najranije, sva ova pitanja su jednako važna i trebaju se odmah rješavati. Međunarodna zajednica očekuje od svih da se uključe u dijalog i pronađu rješenja za ova preostala pitanja na način koji neće voditi ka daljnjoj podjeli zemlje.

I, naravno, ne možemo zaboraviti Mostar. PIC je još jednom naglasio da se mora provesti odluka Ustavnog suda kako bi se omogućilo održavanje izbora u ovom gradu. Naš stav o Mostaru je nepromijenjen. Mostar mora ostati jedinstvena, koherentna i multietnička jedinica lokalne samouprave, u kojoj bi eventualno mogao na kraju određeni nivo lokalnih ovlasti/uprave biti na nivou koji je ispod nivoa grada. PIC neprestano poziva političke lidere da hitno riješe ovo pitanje.

U vezi s predstojećim općim izborima planiranim za 2018. godinu, poruka je jasna. Izbori se moraju održati kako je planirano, a izborni rezultati se moraju neometano provesti. Neprihvatljiv je scenarij koji uključuje potencijalne blokade i opstrukcije, kao što je to bio slučaj ranije.

Oslobođenje: Vaš izvještaj Generalnoj skupštini UN-a u New Yorku Rusija opet nije podržala: nije tajna, Rusi žele kraj mandata OHR-a iako ste i sami bezbroj puta rekli da najmanje polovinu vaše plaće zaradi Milorad Dodik svojim opstrukcijama kako BiH tako i njezinog europskog puta. Da li je bilo razgovora o statusu OHR-a?

Valentin Inzko: Dozvolite mi da ponovim da uslovi za zatvaranje OHR-a, poznatiji kao program “5+2”, usvojen u

februaru 2008., i dalje važe i da su nepromijenjeni.

Drugi uslov je posebno bitan: “pozitivna procjena situacije u BiH donesena na osnovu potpunog poštivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma.” Ne morate biti posebno vidoviti da znate da nismo ni blizu ispunjavanja ovog uslova.

Oni koji traže zatvaranje OHR-a su općenito iste one osobe koje svojim potezima produžuju njegov mandat.

Oslobođenje: Početkom godine, u vrijeme kada je bila aktuelna revizija presude po tužbi BiH protiv Srbije, PIC je – što ne pamtimo – imao jedinstven stav, uključujući i Rusiju, s izuzetkom Turske na jednoj tački, o nastojanjima da se mimo Predsjedništva BiH Sakib Softić, za koga se ispostavilo da je već godinu imao pismo iz Haaga da nije agent naše zemlje uputi zahtjev Međunarodnom sudu pravde. Tada je PIC pozvao političke lidere da se vrate kompomisima, dijalogu i konsenzusu, no više je no jasno da vodeći politički lideri ne haju na ove apele. Kako to objašnjavate?

Valentin Inzko: Nažalost, politički lideri na svim stranima se čine nesrazmjerno fokusirani na pitanja oko kojih tri konstitutivna naroda imaju različita mišljenja, umjesto da se fokusiraju na pitanja koja su daleko važnija građanima BiH, kao što su mogućnosti zapošljavanja i poboljšanje ekonomije.

Mehanizmi za donošenje odluka u ovoj zemlji zahtijevaju dogovor njenih izabranih predstavnika. Reformska agenda, integracija u EU, vladavina prava, bolja infrastruktura u što kraćem roku, funkcionalno pravosuđe, radna mjesta – ovo su oblasti koje građani smatraju prioritetnim.

Dakle, zašto ne izabrati političare koji će se više fokusiraiti na ova pitanja? Građani trebaju postavljati ova pitanja svojim predstavnicima. Na kraju krajeva, nepostizanje rezultata i neispunjavanje obaveza koje političari imaju prema svom biračkom tijelu treba voditi samo ka nečemu što je još jače od bonskih ovlasti – glasovima građana koji će na dan

izbora glasati za promjenu, koristeći se olovkom i svojim ličnim bonskim ovlastima.

Oslobođenje: Pravosuđe je rak-rana bosanskohercegovačkog društva i čini se da je neophodno značajno pospremanje, prvenstveno u Tužiteljstvu BiH, koje se i dalje doima prilično neaktivno u borbi protiv korupcije. Može li međunarodna zajednica pomoći ikako drugačije osim strukturalnim dijalogom koji očito ne daje rezultate?

Valentin Inzko: Vlasti BiH trebaju osigurati propisno funkcioniranje institucija na svim nivoima, uključujući i institucije čiji je zadatak da osiguraju poštivanje vladavine prava. To je njihova trajna obaveza, a međunarodni partneri će u tom smislu i dalje pažljivo pratiti stanje.

Postoji jasna potreba da se poboljša rad pravosuđa. Istovremeno, potrebno je napraviti jasnu razliku između opravdane kritike i kritike motivirane ličnim razlozima koja ima za cilj da zastraši pravosuđe i spriječi ga u obavljanju njegovog posla, uključujući i rad na procesuiranju slučajeva korupcije.

S tim na umu, potrebno je jasno i negativno reagirati prema onima koji namjerno ili neopravdano kritiziraju pravosudne institucije sa ciljem da ih diskreditiraju ili rasformiraju.

Politički lideri moraju shvatiti da društvo, kao i njegova ekonomija, može napredovati jedino ukoliko je vladavina prava čvrsto ugrađena u njegove temelje. Međunarodna zajednica je uvijek spremna da ponudi potrebnu pomoć u bilo kojem obliku. Lično mi se dopada ideja da je EU rasporedila međunarodne sudije i tužioce u Albaniji u svojstvu posmatrača. Odličan potez za Albaniju. Mogli bismo i ovdje koristiti taj mehanizam.

Oslobođenje: Kampanja za naredne izbore traje, a neki analitičari već tvrde da je 2018. izbor između prošlosti i budućnosti: šta očekujete?

Valentin Inzko: Željeli bismo da političke stranke u BiH iskoriste vrijeme do izbora 2018. godine za rješavanje stvarnih pitanja koja su važna za budućnost BiH i njenih građana. Prije svega, moraju se fokusirati na reforme koje će omogućiti neometano odvijanje izbora i brzu implementaciju izbornih rezultata. Stav međunarodne zajednice je jasan: ne smije biti blokade općih izbora 2018. godine ili formiranja vlasti nakon izbora. Trebali bismo ciljati na 30 dana predizborne kampanje i još 15 mjeseci rada. A ne obrnuto. Mandat političara još nije okončan. Kao što znate, Nijemci uvijek daju gol u zadnjih 15 minuta utakmice. Iskoristimo preostalih 15 mjeseci za brži i neprekidan rad.